

Європеїзація правового порядку України: правові основи та тенденції правозастосування

Смирнова К.В.,
д.ю.н., професор, професор кафедри порівняльного і європейського права
Інституту міжнародних відносин КНУ ім.Т.Шевченка
Експерт Центру досконалості Жана Моне

Доповідь на конференцію «Нормативна сила ЄС», 29.05.2020р.

«Європеїзація»

- ? рецепція
- ? процес переорієнтації форми політики держави щодо залучення політичної та економічної динаміки ЄС (Р. Ландрех)
- ? формування, поширення та інституціоналізація формальних і неформальних правил, процедур, політичних парадигм, способів дій, спільних переконань і норм, які спочатку були розроблені і консолідовані на рівні Європейського Союзу, а згодом інкорпоровані в національне законодавство його держав-членів (С. Балмер і С. Радаеллі)
- ? транспозиція (перенесення норм у відповідних правових актів ЄС в національне законодавство відповідно до зобов'язань УА)
- ? адаптація
- ? Наближення , регуляторне зближення
- ? Legal approximation

= створення ідентичних правових умов для суб'єктів

Поширення впливу права ЄС на внутрішні правопорядки третіх країн

- Обсяг такого поширення залежить від цілей відповідної міжнародної угоди ЄС.
- Основу правових норм, за допомогою яких забезпечується такий вплив права Євросоюзу, становить *acquis*.
- Ст. 474 УА: загальне зобов'язання стосовно того, що «Україна здійснюватиме поступове наближення свого законодавства до права ЄС»
- Мета?
  - - Integration without membership - access to the market (відповідно до Угоди про асоціацію)
  - - стратегічний курс на членство в ЄС (відповідно до Конституції України)

Місце Угоди про асоціацію у правовій системі України

- Міжнародний договір (з особливим порядком імплементації)
- Відсутність рамкового закону про імплементацію Угоди про асоціацію
- **Однак:** Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 13 від 19 грудня 2014 р.: «Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя»:

У «Міжнародні договори України, які набрали чинності, ... й можуть завдяки своєму пріоритету над нормами відповідних законодавчих актів України змінювати регулювання правових відносин, установлених законодавством України»

У «суди при здійсненні правосуддя можуть застосовувати норми міжнародних договорів безпосередньо як частину законодавства України, якщо вжиття відповідних заходів належить до компетенції суду або якщо вони сформульовані в міжнародному договорі як норми прямої дії... Як норми прямої дії підлягають застосуванню судом, зокрема, норми міжнародних договорів України, які закріплюють права людини та основоположні свободи».

= подібність тесту Суду ЄС!!!!

- Статті, які містять права та обов'язки для суб'єктів , що можуть обумовлюватись як прямим застосуванням, так й актами імплементації.

Спроби судів України використовувати Угоду про асоціацію та acquis

- Верховний Суд (справа № 9901/460/18 від 18 вересня 2018 р. (справа за позовом до ВККС): відповідно до УА Україна взяла на себе зобов'язання, зокрема, забезпечувати поступову адаптацію свого законодавства до права ЄС (*acquis* ЄС) відповідно до напрямів, визначених у цій угоді, та забезпечувати ефективне її виконання.
- Окружний адміністративний суд м. Києва (справа №826/10631/17 від 20.09.2018р.): «суб'єкти владних повноважень та суди ....беруть до уваги правозастосовну практику.....зокрема рішення Суду ЄС, практику Європейської Комісії....»
- Господарський суд м.Києва (справа 910/4013/18 від 14.08.2018р.): підтвердив зобов'язання відповідно до ст. 256 Угоди про асоціацію щодо імплементації правил конкуренції ЄС в Україні

Практика:

- Справа Zentiva:

Верховний суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у рішенні у справі № 910/14972/17 від 17 липня 2018 р. (**справа за позовом Zentiva**) застосував пріоритет ст. 198 Угоди про асоціацію у порівнянні із національним законодавством України.

- + за цим аналогом понад 300 розглянутих справ

The Zentiva logo is displayed within a white circle that has a blue border. The logo itself consists of the word "ZENTIVA" in a blue, sans-serif font, with a green leaf-like symbol integrated into the letter "e".

ZENTIVA

**Справа №
640/65/19
(рішення
Верховного Суду у
складі колегії суддів
Касаційного
адміністративного
суду від 31.03.2020)**

- «....в Україні не існує будь-яких критеріїв оцінки допустимості державної допомоги в галузі транспорту, прийнятих відповідно до частини другої статті 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», керуючись статтями 264 Угоди про асоціацію, відповідно до якої сторони домовились, що вони застосовуватимуть статті 262, 263 (3) або 263 (4) Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема, відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Європейського Союзу..»

Посилання на практику Суду ЄС:

- «Неможливість кваліфікації послуг, що надаються КП «ВТК» як ПЗЕІ робить також неможливим застосування повідомлення Європейської Комісії щодо застосування правил державної допомоги Європейського Союзу до компенсації за надання послуг загального економічного інтересу (офіційний вісник ЄС С 8/4 від 11.01.2012) та відповідних критеріїв, закріплених у цьому Повідомленні та раніше викладених у Рішенні Суду ЄС у справі C-280/00 Altmark Trans GmbH, Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH (надалі - Рішення у справі Альтмарк) на чому хибно та безпідставно наполягає Позивач у своїй позовній заяві....
- Таким чином, твердження позивача щодо помилковості використання Комітетом джерел права Європейського Союзу під час прийняття Рішення № 652-р **є хибним**, безпідставним, необґрунтованим, та таким, що суперечить законодавству та матеріалам справи.»

Справа №
810/1685/18
(рішення
Окружного
адміністратив
ного суду
м.Києва від
27.02.2019р.)

- Про визнання протиправними та нечинними окремі положення [Постанови Кабінету Міністрів України №1106 від 25 жовтня 2017](#)
  - Про визнання бездіяльності Кабінету Міністрів України протиправною та зобов'язати Кабінет Міністрів України прийняти нормативно - правовий акт щодо виконання Угоди про асоціацію
-
- = позов подано особою, права якого спірними правовідносинами не порушено;
  - = строк виконання завдань не сплив;
  - = у задоволенні позову відмовити

Agenda to be
solved:

Європеїзація
правового
порядку
України:

- вироблення єдиного підходу до координації нормотворчого процесу (compliance check, законотворчість, by-laws) + моніторинг
- однаковість застосування та тлумачення acquis (uniform interpretation & application)
- врахування правозастосовчої практики ЄС
- обов'язковість рішень органів асоціації та їх місце в законодавстві України
- динамізм acquis (keeping up with EU Law)

Дякую за увагу

Питання та відповіді

Підтримка Європейською Комісією створення цієї публікації не передбачає підтримку її змісту, який відображає думку тільки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, яка тут міститься.

Київський
національний
університет імені
Тараса Шевченка

Інститут
міжнародних
відносин

Центр
досконалості
Жана Моне